

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 598/2017-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. decembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Zdenkou Hruškovou, advokátska kancelária, Makovického 7, Žilina, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a jeho rozsudkom z 5. februára 2015 v spojení s postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 49/2015 a jeho rozsudkom z 23. júna 2015 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tdo 82/2015 a jeho rozsudkom z 26. septembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. novembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a jeho rozsudkom z 5. februára 2015 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie okresného súdu“) v spojení s postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 49/2015 a jeho rozsudkom z 23. júna 2015 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tdo 82/2015 a jeho rozsudkom z 26. septembra 2017 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 3 T 96/2004 z 5. februára 2015 uznal sťažovateľa za vinného zo spáchania v bode 1 rozsudku trestného činu násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197a ods. 1 a 2 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon účinný do 31. decembra 2005“) a v bode 2 rozsudku trestného činu znásilnenia podľa § 241 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, za spáchanie ktorých mu uložil úhrnný trest odňatia slobody vo výmere troch rokov odňatia slobody. Krajský súd na odvolanie prokurátorky Okresnej prokuratúry Martin a sťažovateľa svojím rozsudkom sp. zn. 1 To 49/2015 z 23. júna 2015 zrušil rozsudok okresného súdu sp. zn. 3 T 96/2004 z 5. februára 2015 vo výroku o treste a uložil sťažovateľovi úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 5 rokov. Najvyšší súd na dovolanie sťažovateľa svojím rozsudkom rozhodol o vyslovení porušenia § 256 zákona č. 141/1961 Zb. Trestný poriadok v znení účinnom do 31. decembra 2005 a v ustanoveniach § 101 ods. 1, § 100 ods. 1 a 2 a § 108 zákona

č. 141/1961 Zb. Trestný poriadok v znení účinnom do 31. decembra 2005, v dôsledku čoho zrušil napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ako aj okresného súdu a vrátil vec na nové prejednanie a rozhodnutie okresnému súdu. Proti napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť.

Podstatou sťažovateľom podanej sťažnosti je skutočnosť, že „... Najvyšší súd SR ako dovolací súd síce podľa § 386 ods. 2 Tr. por. dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu aj odvolacieho súdu zrušil, ale nestalo sa tak na základe všetkých tých sťažovateľom vytknutých dôvodov v rámci dovolania, ktoré sú zároveň porušeniami zákona, ale bolo iba z dôvodu porušenia zákona v ust. § 256, § 101 ods. 1, § 100 ods. 1, ods. 2, § 108 Tr. por. č. 141/1961 Zb. účinného do 31.12.2005. Čo sa týka ostatných namietaných porušení zákona okresným a krajským súdom, najvyšší súd nemal za to, že nimi boli naplnené dôvody dovolania, s čím sa nie je možné stotožniť.“. Sťažovateľ je teda toho názoru, že „... najvyšší súd nesprávne neprihliadol aj na ostatné porušenia zákona vytknuté v dovolaní a v rámci tejto ústavnej sťažnosti, nad rámec tých porušení, ktoré boli konštatované najvyšším súdom v rozsudku (v ust. § 256, § 101 ods. 1, § 100 ods. 1 a ods. 2 a § 108 Tr. por. č. 141/1961 Zb. v znení účinnom do 31. decembra 2005), keďže vo veci preukázane existovali aj ďalšie dovolacie dôvody, čo opodstatňovalo postup, aby dovolací súd po predbežnom preskúmaní dovolania a následnom preskúmaní zákonnosti a odôvodnenosti napadnutých rozsudkov, ako aj správnosti postupu konania, ktoré predchádzalo napadnutým rozhodnutiam, vyslovil podľa § 386 Tr. por. rozsudkom porušenie zákona v príslušných ustanoveniach, tak ako sa toho v širšom rozsahu domáhal sťažovateľ v dovolaní.“.

Ďalej poukázal na to, že „Prvostupňový súd konal a rozhodoval v trestnej veci sťažovateľa v nezákonnom zložení a ani odvolací súd si nesplnil svoju revíziu povinnosť a neodstránil vady konania súdu prvého stupňa, čím odobril nezákonné konanie okresného súdu v dôsledku čoho došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. b) Tr. por. Ani najvyšší súd ako dovolací nenapravil dané pochybenie v konaní súdov 1. a 2. st., čím odobril nezákonný postup súdov nižšieho stupňa, čím zároveň došlo k neposkytnutiu právnej ochrany sťažovateľovi.“. Namietal tiež, že „Sťažovateľ zastáva názor, že pokiaľ mal konajúci súd za to, že je tu niektorý z dôvodov podľa § 226 Tr. por. č. 141/1961 Zb., tak malo dôjsť k jeho oslobodeniu spod obžaloby pre skutok pod bodom 3./ samostatným

výrokom rozsudku. Súd s odôvodnením, že skutok pod bodom 3./ obžaloby nemožno posúdiť ani podľa § 215, ani podľa § 197a Tr. zák. č. 140/1961 Zb., tento iba vypustil z rozsudku a teda z rozhodnutia o ňom, pretože tu existoval jednoznačný dôvod na oslobodenie sťažovateľa spod obžaloby pre tento skutok a nie iba na jeho vypustenie bez rozhodnutia, ako nesprávne učinil súd a ako mu to odobril odvolací a dovolací súd. Týmto nesprávnym postupom došlo k závažnému zásahu do práv sťažovateľa, nakoľko mal byť preň jasne oslobodený spod obžaloby, ktorého výroku sa nemôže domôcť napriek jeho námietkam v odvolaní a v dovolaní. Nie je v súlade so zákonom uvedený bod obžaloby z rozsudku jednoducho iba vypustiť.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Sťažnosti sa vyhovuje.

Najvyšší súd SR rozsudkom zo dňa 26.9.2017, sp. zn. 4 Tdo 82/2015, Krajský súd v Žiline svojim postupom a konaním vo veci č. k. 1 To/49/2015 a Okresný súd Žilina svojim postupom a konaním vo veci č. k. 3 T/96/2004, porušil základné právo sťažovateľa ■■■■■ ■■■■■... zaručené čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 - právo na súdnu ochranu, čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, jeho právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj jeho práva zaručené čl. 36 ods. 1, čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

Ústavný súd SR zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 26.9.2017, sp. zn. 4 Tdo 82/2015 a vec vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Sťažovateľovi ■■■■■... sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- eur...

Sťažovateľovi ■■■■■... sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak [§ 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05). Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci vrátane všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (I. ÚS 214/09). Podľa právneho názoru ústavného súdu preto nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom v danej veci nahradzoval ústavný súd svojím vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ meritórne neskončeného konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (IV. ÚS 322/09).

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a taktiež aj zo strany súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia (III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 314/09). Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd teda uzatvára, že základné práva na súdnu ochranu a iné spadajúce pod siedmy oddiel ústavy „sú výsledkové“, to znamená, musia im zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002), vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V súvislosti s už citovaným čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd teda podčiarkuje, že rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, IV. ÚS 115/07).

Z námietok sťažovateľa predostretých v jeho sťažnosti je možné identifikovať dve obsahové roviny. V prvej namieta nezákonnosť zloženia senátu okresného súdu v konaní,

ktorý v jeho veci konal a rozhodol, a v druhej namieta absenciu oslobodzujúceho výroku napadnutých rozhodnutí okresného súdu, ako aj krajského súdu, pričom obidve jeho námietky mali ostať „*nevypočuté*“ najvyšším súdom v dovolacom konaní, v dôsledku čoho žiada zrušiť napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu. K uvedenému ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu by mohlo zakladať porušenie označených práv sťažovateľa len v prípade, ak by bolo spojené s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom pre sťažovateľa vzťahujúceho sa na výsledok konania bez možnosti jeho korekcie v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach. Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu však vyplýva, že okresný súd bude v predmetnej trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 3 T 96/2004 opätovne konať a rozhodovať, zohľadňujúc aj sťažovateľom uplatnené námietky, ktoré predostrel v podanej ústavnej sťažnosti. Názor sťažovateľa o tom, že sa tak stane len z dôvodu vysloveného najvyšším súdom, je len jeho hodnotiacim úsudkom. Z pohľadu ústavnoprávnej roviny je relevantnou skutočnosťou to, že sťažovateľ bude mať možnosť v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 3 T 96/2004 opätovne predostrieť všetky svoje námietky atakujúce jeho trestnoprávnu zodpovednosť za skutky jemu kladené za vinu vrátane tých, ktoré predostrel v konaní pred ústavným súdom v podanej ústavnej sťažnosti.

V ďalšom postupe proti nesprávnemu a nezákonnému procesnému postupu súdu prvého stupňa sa sťažovateľ môže brániť (pokiaľ neboli akceptované jeho námietky či návrhy v priebehu prvostupňového konania) podaním odvolania proti rozsudku súdu prvého stupňa. Podľa § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby, podľa § 321 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení, alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie. Obžalovaný môže navyše napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, ak sa domnieva, že v jeho veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, ako aj z dôvodu, že súd rozhodol v nezákonnom zložení [(§ 317

ods. 1 Trestného poriadku, § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku v spojení s § 371 ods. 1 písm. b) a e) Trestného poriadku), I. ÚS 278/2009, I. ÚS 279/2009, IV. ÚS 234/2011].

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ bude mať v ďalších štádiách trestného konania k dispozícii právne prostriedky na účinnú obranu ním označených práv, o ktorých po ich uplatnení budú nielen oprávnené, ale aj povinné rozhodnúť vecne príslušné všeobecné súdy. Za týchto okolností by prijatie sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie bolo v rozpore s princípom subsidiarity, na ktorom je založená právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Inými slovami, nevyužitie niektorej z možností ochrany označeného práva nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy). Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci, v dôsledku čoho už bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších sťažovateľom uplatnených návrhoch.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2017